

A közoktatásügyi népbiztosság irodalmi programja.

*

Balázs Béla ismerteti a programot.

Az alkotó művészek és kutató tudósok szövetsége irodalmi szakosztályának esütörtökön este megtartott választmányi ülésén, a Magyarországi Ujságírók Szakszervezetének Otthonában Balázs Béla elvtárs a közoktatásügyi népbiztosság irodalmi programjáról többek között a következőket mondotta:

— A terveket és gondolatokat, amelyek alapján a közoktatásügyi népbiztosság az irodalom problémáját megoldandónak tartja a kommunista államban, Lukács népbiztos már ismertette. Ideiglenesen, sok okból, olyan centralizációra van szükség az irodalom terén, amely a kommunista kulturának tulajdonképpen nem szándéka. Ennek az ideiglenességnek három oka van. Az egyik gazdasági természetű; a nyomdák gazdasági és ipari szocializálása mintegy centrumba vezet és az államnak nagyobb befolyást biztosít, mint aminőt a kommunista állam végcéljaként maga elé tűz az irodalomban. A másik ok, amely nagyobb centralizációt teremt, az, hogy a proletárkultura átmeneti idejére az államnak közvetlenebb politikai fölügyeletet kell gyakorolnia, mint aminőre végeredményben törekszik. A harmadik ok — és ez kulturális szempontból a legfontosabb — az, hogy a kommunista kormány pártatlanul nagy *pedagógiai felelősséget* érez a tekintetben, hogy a még minden kulturától érintetlen proletártömegeket milyen irodalomhoz juttassa először. A népbiztosság, tudatában annak, hogy a művészet csak teljes szabadságban élhet, mindent elkövet, hogy az irodalom ne legyen hivatalos irodalom és a maga részéről az irodalom szabadságát körül-

bástyázza a saját befolyása ellen is. A „Világ” című lapot a közoktatásügyi népbiztosság mint a saját lapját fogja fõntartani, hogy az irodalmi problémáknak szabad világporondja legyen. A diskusszió tehát elvi alapon szabad lesz az irodalom terén. A „XX. Század” című folyóiratot, amely egyáltalában nem volt szocialista közlöny, a közoktatásügyi népbiztosság szintén meghagyja a maga teljes szabadságában.

A cenzura azonban az irodalomban sem lesz elkerülhetõ. A cenzurát maga az állam fogja gyakorolni egy cenzori gárda révén, amelynek tagjait maguk az írók fogják szolgáltatni. A cenzori munkát az állam tisztességesen fogja honorálni. A lektorok gárdáját a kormány a maga embereivel fogja kiegészíteni, tudván, hogy minden arrivée írói testületben megvan a lehetőség a konzervativizmus számára és a kormány által kiküldött lektoroknak éppen az lesz a föladatuk,

hogy az irodalomban *halsfelé* nyitva hagyják a kaput és ilymódon lehetõséget biztosítsanak arra, hogy egészen új írók is érvényesülhessenek.

Az írók testületének, amely a maga kebelébõl kiküldi a cenzorokat, alapja az írói kataszter lesz, amelynek igazságos és sürgõs elkészítése éppen az íróknak érdeke elsõsorban. A kiválasztásnak legfontosabb célja, hogy végre szigoruan elkülöníttessék egymástól az *irodalom* és a *csak hírlapirodalom*. Ennek a két kategóriának egyesülése okozta, hogy a hírlapirodalom megfertõzte az irodalmat. A hírlap-„irodalom” a mai értelemben különben is meg fog szünni. A napisajtót a proletárállam szolgálatába fogják állítani. Az írói kataszter összeállítása nem politikai szempontok szerint történik. Bármely politikai nézetet valló író, ha igazi író, fölvétetik a kataszterbe. Még csak nem is esztétikai szempontok szerint történik a kiválasztás. Bármilyen esztétikai elveket valló író bekerül a kataszterbe. De megkülönböztetésnek

kell történnie abban a tekintetben, hogy amatőr író-e valaki vagy nem amatőr író, különbséget kell tenni alkalmi s nem alkalmi író között. *Az írók maguk döntenek arról, hogy mit szabad és mit nem szabad kinyomtatni.* A kormány ebbe nem avatkozik bele. A kommunizmus előtt nem kívánatos centralizáció így lassanként vissza fog fejlődni. Ami az irodalmi muzikásság javadalmazását illeti, két kategóriát állít föl a kormány. Lesznek művek, amelyeket a lektorok véleménye alapján megvesz és lesznek, amelyeket nem vesznek meg, de koncedál, vagyis kinyomtat, terjeszt és a jövedelem itt az író rizikójára történik.

A honorárium maximálva van, még pedig akképen, hogy a legnagyobb honorárium sem lehet nagyobb, mint amit a kormány az íróknak fizet. Ezzel el akarja kerülni a kormány, hogy a népszerűség olcsó hajhászása egyes írókat nagyobb honoráriumhoz juttasson és így az irodalom ismét prostituáltassék. S e kiadások sokaságából származó honorárium-többlet és a színelőadásokból eredő tantiém-többlet nem válhatik kísértésévé az íróknak. Ugy a könyvek, mint a darabok egyszeri összeggel vétetnek meg, amely azonban akkora lesz, hogy abból az író tisztességesen megélhet. Hogy ezek a honoráriumok mekkorák lesznek, erre nézve még nem nyilatkozhatunk, ez az egész munkabérekérdéssel egyetemben oldható csak meg. Egy bizonyos, hogy úgy mint Oroszországban is, a művészek és írók specialitásként kezeltetnek és a kommunista államban lehetséges legmagasabb javadalmazásban részesülhetnek.